

**ДРАНИК ОКСАНА ОЛЕГІВНА,
ЛЯХ ІРИНА ІВАНІВНА**

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ОСКАРЖЕННЯ
ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ**

Законом України № 2147-VIII від 03.10.2017 р. було внесено ряд принципово важливих змін до Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК), зокрема ч.1 ст.303 була доповнено п.10, який регламентує можливість оскарження повідомлення про підозру в кримінальному провадженні [1]. Дана новела зумовлена логічним результатом розвитку положень ст.55 Конституції України та імплементацією міжнародних стандартів судочинства в правову систему України. Процес спростування підозри тісно пов'язаний з дотриманням принципу процесуальної рівності сторін. Так, ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод передбачає квінтесенцію права на справедливий суд [2]. При цьому, відповідно до усталеної практики ЄСПЛ, зокрема в п. 26 Рішення у справі «Надточій проти України» (*Nadtochiy v. Ukraine*) від 15.05.2008 р. зазначається, що принцип рівності сторін – один із складників ширшої концепції справедливого судового розгляду – передбачає, що кожна сторона повинна мати розумну можливість представляти свою сторону в умовах, які не ставлять її в суттєво менш сприятливе становище в порівнянні з опонентом [3].

Забезпечення права на оскарження повідомлення про підозру полягає також в тому, що повідомлення про підозру за своєю правовою суттю тягне за собою ряд негативних наслідків і для того, щоб уникнути безпідставності цього рішення обов'язково повинен бути дотриманий такий стандарт доказування, як «обґрунтована підозра», про що неодноразово зазначається у позиціях ЄСПЛ, зокрема у п. 175 справи «Нечипорук, Йонкало проти України» (*Nechiporuk and Yonkalo v. Ukraine*) від 21.04.2011 р. [4]. Однак, на практиці виникають проблемні питання пов'язані з порушенням вимог як щодо підстав повідомлення про підозру, так і щодо процедури його вручення, на що звертають увагу деякі юристи [5]. І, якщо для сторони обвинувачення такі помилки є професійною недбалістю, то для сторони захисту вони мають подвійне значення. З одного боку, такі порушення надають стороні захисту додаткові можливості для оскарження повідомлення слідчого, дізнавача, прокурора про підозру відповідно до п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК. Слід зауважити, що віднесення законодавцем права на оскарження повідом-

лення про підозру до Глави 26 КПК, яка регламентує підстави, умови та порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування є цілком виправданим, адже як зазначає Л.М. Гуртієва та Т.В. Лукашкіна *повідомлення особі про підозру* є як процесуальним рішенням слідчого, прокурора, дізнавача про вчинення кримінального правопорушення певною особою, так і процесуальну дію (сукупність процесуальних дій) щодо вручення особі письмового повідомлення про підозру [6, с. 188]; [7, с. 33].

З іншого боку, ці можливості є досить обмеженими через ряд причин. Як вже зазначалось, зміни внесені Законом України № 2147-VIII від 03.10.2017 року до ч. 1 ст. 303 КПК не мають зворотньої дії в часі та застосовуються до кримінальних проваджень, в яких відомості про вчинення кримінального правопорушення, внесені до ЄРДР після введення в дію цих змін [8]. Варто зазначити, що до цього моменту законом взагалі не було передбачено можливості оскарження повідомлення про підозру, проте в судовій практиці можна нарахувати з декілька десятків випадків скасування підозри [5]. До того ж, незважаючи на отриману можливість оскаржувати повідомлення про підозру, законодавець не навів перелік підстав для такого оскарження, через що слідчі судді при вирішенні питання визнання їх достатніми та вагомими для скасування повідомлення про підозру, зокрема у випадку необґрунтованості підозри, діють на власний розсуд. Більш того, ухвали слідчого судді не мають преюдиціального значення для інших суддів, відповідно у кожному конкретному випадку рішення, яке буде прийняте судом з цього питання, залежить лише від переконливості позиції захисників. З аналізу норм КПК науковці та практики визначили наступні підстави для оскарження: 1) неналежний суб'єкт складення та вручення повідомлення про підозру; 2) порушення процесуального порядку вручення повідомлення про підозру; 3) необґрунтованість підозри [9].

Можливість оскарження повідомлення про підозру містить суттєве обмеження відносно строку – закінчення одного місяця з дня повідомлення про підозру у вчиненні кримінального проступку, або двох місяців з дня повідомлення про підозру у вчиненні злочину, але не пізніше направлення обвинувального акта до суду. Відповідно до ч. 3 ст. 219 КПК, максимальна межа закінчення строку досудового розслідування – 2 місяці з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину і в залежності від передбачених п. 1, п. 2 та п. 3. ч. 3 ст. 219 КПК випадків – 72 години, або 20 діб, або відповідно один місяць з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку [8]. Тобто строк, в межах якого повинно бути закінчене досудове розслідування менший або дорівнює тому

строку, протягом якого особа ще не може оскаржити повідомлення про підозру. І тільки за умови, що слідчий або прокурор з якихось причин не закінчать досудове розслідування до спливу цього строку і шляхом подання клопотання до слідчого судді в порядку передбаченому параграфом 4 глави 24 КПК продовжать строк досудового розслідування, у підозрюваного та сторони захисту наразі з'явиться можливість оскарження такого повідомлення про підозру. В іншому випадку, сторона захисту просто об'єктивно не встигне скористатися своїм правом на оскарження. Таким чином, законодавець спробував обмежити кількість звернень з відповідними скаргами сторону захисту, надавши можливість слідчому та прокурору закінчити досудове розслідування, чим обмежив процесуальне становище сторони захисту.

Підсумовуючи, зазначимо, що зміни до КПК, які вступили в силу від 15 березня 2018 року, це необхідний та виважений крок, що має велике значення для функціонування інституту захисту та забезпечення дотримання прав, свобод та законних інтересів людини. Проте для впорядкування та покращення механізму роботи цих змін а також усунення всіх неузгодженостей та суперечок, необхідно дещо вдосконалити чинне законодавство, шляхом встановлення можливості оскарження не через один або два місяці відповідно для проступку чи злочину, а одразу після вручення особі повідомлення про підозру, узагальнення практики Верховного Суду, а також закріплення у КПК переліку підстав оскарження повідомлення про підозру.

Список використаних джерел

1. «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів»: Закон України від 03.10.2017 № 48. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19#Text>
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. Конвенцію ратифіковано Законом України № 475/97-ВР від 17.07.97. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
3. Надточий проти України (Nadtochiy v. Ukraine): рішення Європейського Суду з прав людини у справі від 15 травня 2008 року (заява № 7460/03). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_404#Text
4. Нечипорук, Йонкало проти України (Nechiporuk and Yonkalo v. Ukraine): рішення Європейського Суду з прав людини у справі від 21 квітня 2011 року (заява № 42310/04). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_683#Text
5. Колесник Г., Светлічний І. Чи варто оскаржувати повідомлення про підозру та як це робити? Судова практика. 2020. [Електронний ресурс]. URL: <https://unba.org.ua/publications/5388-chi-var-to-oskarzhuvati-povidomlennya-pro-pidozru-ta-yak-ce-robiti-sudova-praktika.html>

6. Гуртієва Л.М. Поняття та правова природа повідомлення про підозру у кримінальному провадженні України. Митна справа. 2014. № 6. С. 185–190. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ms_2014_6%282.1%29_34
7. Лукашкіна Т. В. Доказывание как этап правоприменительного процесса. Актуальні проблеми доказування у кримінальному провадженні : матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (27 листопада 2012 р., м. Одеса) відповід. за випуск Ю. П. Аленін. Одеса : Юридична література. 2013. 30–36 с.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
9. Четвертак К. С. Оскарження повідомлення про підозру. Судова практика 2020 року. 2020. URL: <https://blog.liga.net/user/kchetvertak/article/oskarjennya-povidomlennya-pro-pidozru-sudova-praktika-2020-roku>

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри Гуртієва Л. М.

ДУМА ТЕТЯНА ПЕТРІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ВИРІШЕННЯ МОВНОГО ПИТАННЯ

Сьогодні у світі існує велика кількість мовних сімей, в кожен з яких входять мови, що володіють спорідненими зв'язками між собою. Останніх налічують більш ніж 6 тис. на планеті, серед яких найбільш поширені – англійська, китайська, іспанська, хінді, арабська, російська і ряд інших. Водночас налічується трохи більше 400 мов, які знаходяться під загрозою зникнення. Задля збереження й забезпечення розвитку будь-якої мови, необхідно обрати розумний відповідно до тих чи інших умов політичний курс, спрямований на затвердження сприятливої для даної держави мовної моделі, а та кож докласти чималих зусиль, аби зберегти культуру, традиції та цінності нечисленних етносів. Розглянемо, як дане завдання реалізують зарубіжні країни.

Так, Швейцарія є федеративною державою і складається з 26 кантонів, внаслідок чого існують чіткі етнічні кордони між жителями того чи іншого регіону. Населення говорить на чотирьох мовах: німецькою – 64%, французькою – 19%, італійською – 8%, ретороманською – 1%. Усі вони є офіційними, окрім останньої, ретороманської – архаїчної мови древніх кельтів, яка є лише національною та знаходиться під загрозою вимирання. У Союзній Конституції Швейцарської Конфедерації 1999 р. мові присвячено три статті: в ст. 4 вказаний перелік мов країни; в ст. 18 гарантується свобода вживання мов; в ст. 70 регламентуються